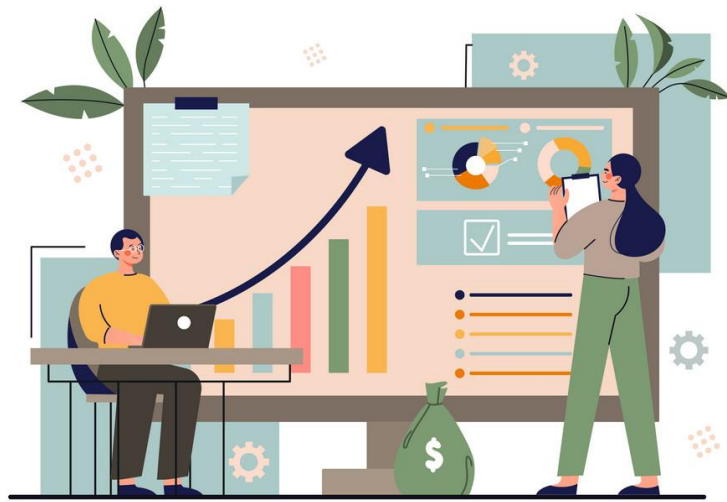

ЖІНОЧИЙ
ЕНЕРГОКЛУБ
УКРАЇНИ

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
КИЇВ

Гендерний портрет відповідальних за енергетичну та кліматичну політику Житомирської міської територіальної громади

Авторки:

Олена Остапчук – кандидатка педагогічних наук, гендерна експертка.

Наталія Тарасенко – Голова Ради ГО «Паритет», гендерна експертка.

Координаторка: Валентина Седляр, заступниця начальника відділу інфраструктурних проєктів, енергоефективності та промоцій департаменту економічного розвитку Житомирської міської ради.

Це дослідження підготовлено на виконання меморандуму про співпрацю у сфері сприяння гендерній рівності між Житомирською міською радою та ГО «Жіночий енергетичний клуб» в рамках пілотного проєкту за підтримки Фонду ім. Гайнріха Бьоля, Бюро Київ – Україна.

Фонд ім. Гайнріха Бьоля – це неурядова ресурсна організація, яка сприяє розвитку демократії, побудові дієвого громадянського суспільства, розширенню участі свідомих громадян в суспільному та політичному житті країни. У своїй роботі фонд орієнтується на такі важливі цінності, як збереження довкілля, демократія, гендерна рівність, солідарність і мир.

ГО «Жіночий енергетичний клуб України» – добровільна, незалежна професійна асоціація жінок, які працюють у сфері енергетики в Україні.

Погляди, наведені у даному документі, не обов'язково мають трактуватись як офіційна думка Фонду ім. Гайнріха Бьоля, Бюро Київ – Україна або його донорів.

Думки, висновки чи рекомендації належать авторкам цього дослідження і не обов'язково відображають погляди донорів. Відповідальність за зміст дослідження несуть його авторки.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Аналіз представництва жінок та чоловіків, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики у Житомирській міській територіальній громаді.....	4
Висновки та рекомендації.....	12

ВСТУП

Наявність гендерної статистики створює передумови для прийняття виважених та ефективних управлінських рішень, тому що насамперед увиразнює різні групи жінок і чоловіків, робить їх видимими як тих, хто користується чи не користується певними послугами; як тих, хто надає певні послуги; тих, хто приймає і хто виконує рішення. Чому важливо сегментувати, тобто виділяти різні цільові групи? Передовсім тому, що різні групи жінок і чоловіків можуть мати як спільні потреби й проблеми, так і відмінні. Жінки і чоловіки можуть виконувати як спільні соціальні ролі, так і відмінні. А це, у свою чергу, впливає на їх можливості, зайнятість, структуру часу, розподіл професійних та сімейних обов'язків, особливості дозвілля та самореалізацію в цілому.

Гендерна статистика надає об'єктивності та створює основу для прийняття обґрунтованих рішень. У цьому аспекті особливо важливим є вміння інтерпретувати розподілені за статтю статистичні дані та враховувати їх під час ухвалення рішень. Це потребує аналітичних здібностей та такої професійно важливої якості, як гендерна чутливість. На базі гендерної статистики можна робити гендерний аналіз, виявляти тенденції, прогнозувати зміни та розвиток, визначати пріоритети, обирати ефективні канали комунікації (міжособистісний чи медійні), відстежувати ефективність комунікаційних дій, здійснювати моніторинг та оцінку рішень, проєктів та політики.

Систематичний збір розподілених за статтю статистичних даних дає можливість аналізу ситуації щодо того, чи долаються гендерні розриви (дисбаланси) у різних сферах суспільного життя. Упровадження гендерного підходу потребує розуміння становища жінок і чоловіків у певному соціокультурному середовищі, врахування в управлінській чи проєктній роботі практичних і стратегічних потреб представників різної статі, гендерно чутливу поведінку та відмову від упереджень, критичне ставлення до гендерних стереотипів, що забезпечуватиме вирішення проблем та суспільні зміни в інтересах жінок і чоловіків.

Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування все більше усвідомлюють важливість ухвалення рішень на основі гендерної статистики, тому створюються гендерні портрети/гендерні профілі областей, міст, громад, установ та організацій.

В означеному контексті гендерний аналіз представництва жінок і чоловіків Житомирської міської територіальної громади, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики громади, може стати додатковим інструментом для включення та адвокації потреб різних груп жінок і чоловіків у згаданих сферах.

АНАЛІЗ ПРЕДСТАВНИЦТВА ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ, ВІДПОВІДАЛЬНИХ ЗА РОЗРОБКУ І ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ТА КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ЖИТОМИРСЬКІЙ МІСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

До числа відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики у Житомирській міській територіальній громаді належать:

- ✓ представники/представниці робочої групи з впровадження Європейської Енергетичної Відзнаки та посадові особи відділу інфраструктурних проектів, енергоефективності та промоцій департаменту економічного розвитку Житомирської міської ради;
- ✓ представники/представниці бюджетних закладів, установ, організацій, зокрема відповідальні за питання енергозбереження у закладах сфери освіти, культури, охорони здоров'я;
- ✓ голови об'єднань співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ);
- ✓ представники/представниці Школи «Агенти кліматичних змін».

Для створення гендерного портрету відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики Житомирської територіальної громади, було зібрано розподілені за статтю дані щодо віку, рівня освіти, стажу роботи на посаді, іншої релевантної інформації.

До складу робочої групи з впровадження Європейської Енергетичної Відзнаки входять посадові особи органу місцевого самоврядування – перший заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради, начальник відділу інфраструктурних проектів, енергоефективності та промоцій департаменту економічного розвитку міської ради, начальники (або заступники начальників) управлінь та департаментів міської ради (зокрема, департаменту бюджету та фінансів, управлінь транспорту та зв'язку, економічного розвитку, муніципального розвитку, комунального господарства, охорони здоров'я, освіти, культури, управління по зв'язках з громадськістю, управління у справах сім'ї, молоді та спорту), начальник служби містобудівного кадастру департаменту містобудування та земельних відносин, начальник служби стратегічного розвитку та впровадження кредитно-інвестиційних проектів, директори комунальних установ та підприємств (зокрема, КП «Житомирводоканал», КП «Житомиртеплокомуненерго», КУ «Агенція розвитку міста»).

Аналіз представництва жінок і чоловіків у Житомирській міській раді, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики громади (представники/представниці робочої групи з впровадження Європейської Енергетичної Відзнаки та посадові особи відділу інфраструктурних проектів, енергоефективності та промоцій департаменту економічного розвитку Житомирської міської ради), засвідчив наступне. Загалом склад даної групи нараховує 23 особи, серед яких 11 жінок (48%) та 12 чоловіків (52%), що представлено на Рис. 1.

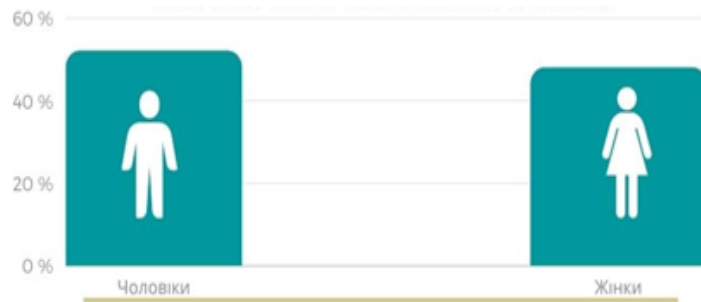

Рис. 1. Склад осіб, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики у Житомирській міській раді, за статтю

Усі відповідальні особи у складі робочої групи мають вищу освіту, усі є працівниками/працівницями Житомирської міської ради.

Розподіл за віком жінок і чоловіків у межах аналізованої групи наступний (див. Рис. 2):

- 22-35 рр. – 9 осіб, з них 5 жінок та 4 чоловіки;
- 36-50 рр. – 9 осіб, з них 3 жінок та 6 чоловіків;
- 51+ – 5 осіб, з них 3 жінок та 2 чоловіків.

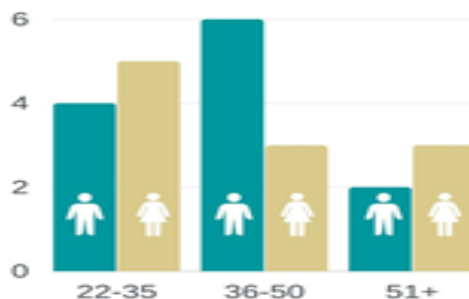

Рис. 2. Розподіл осіб, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики у ЖМР, за віком і статтю

Щодо стажу роботи на посаді осіб, які входять до складу аналізованої групи, то результати виявились наступними (див. Рис.3):

- стаж жінок менше 1 року - 1 рік – 6 осіб;
- стаж чоловіків менше 1 року - 1 рік – 3 особи;
- стаж жінок до 2-5 років – 2 осіб;
- стаж чоловіків до 2-5 років – 6 осіб;
- стаж жінок 6-10 років – 2 особи;
- стаж чоловіків 6-10 років – 2 особи;
- стаж жінок 10+ років – 1 особа;
- стаж чоловіків 10+ років – 1 особа.

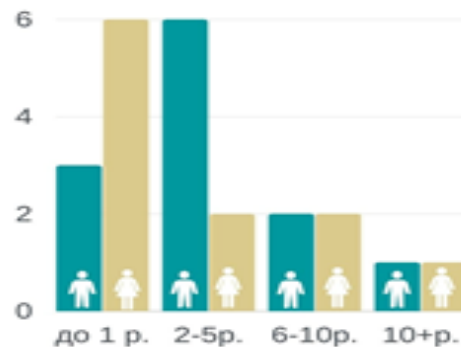

Рис. 3. Розподіл осіб, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики у ЖМР, за стажем роботи і статтю

Отже, загалом представництво жінок і чоловіків у Житомирській міській раді, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики громади, є паритетним – 48% жінок та 52% чоловіків. Переважають представники і представниці вікових категорій 22-35 р. і 36-50 р. Однак у категорії 22-35 р. більшість – жінки, а в категорії 36-50 р. – чоловіки.

Аналіз стажу роботи на посаді свідчить, що в категорії до 1 року переважають жінки, а в категорії 2-5 років – переважають чоловіки. Жінки і чоловіки, стаж роботи яких у Житомирській міській раді понад 5 років, – представлені паритетно.

Забезпечити сталість гендерного балансу складу робочої групи, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики громади, можна наступним чином. З огляду на представленість у робочій групі жінок і чоловіків за посадами, доцільно залучати для збалансованої участі жінок і чоловіків з числа експертного пулу, депутатського корпусу, громадського сектору або інших установ, компетентних в означеній сфері.

Відповідальні за питання енергозбереження у **комунальних установах сфери культури** працюють на посадах заступників директорів (6 осіб), завідувача господарством, головного інженера, головного енергетика та бухгалтера. Гендерний аналіз представництва осіб, відповідальних за енергозбереження у комунальних закладах даної сфери, засвідчує кількісну перевагу чоловіків – 7 осіб (63,6%); жінки становлять 36,4% складу означеної групи (4 особи), що представлено на Рис.4.

Рис. 4. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери культури, за статтю

За віковими характеристиками у межах аналізованої групи розподіл наступний (див. Рис 5).

У категорії 22-35 років немає представників/представниць.

- У віці 36-50 рр. – 3 особи (2 чол., 1 жін.);
- Віком 50+ р. – 8 осіб (73%), з них троє осіб пенсійного віку.
- Серед осіб віком 50+ р. є 5 чоловіків, що складає 62,5% в означеній віковій категорії.

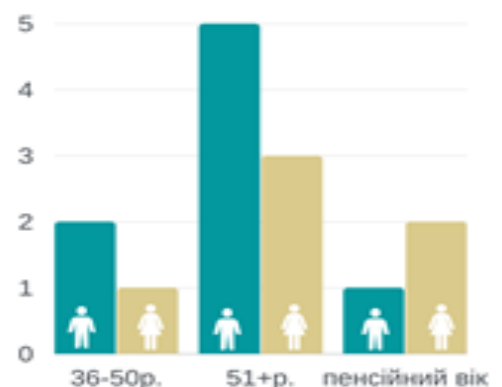

Рис. 5. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери культури, за віком і статтю

Серед відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери культури 9 осіб мають вищу освіту (з них 5 чоловіків та 4 жінки); професійно-технічну освіту мають 2 чоловіків, що представлено на Рис. 6.

Проаналізувавши досвід роботи на посаді представників/представниць даної групи, було з'ясовано наступне (див. Рис.7): до 5 років стажу на посаді мають 5 осіб (з них 2 жінки та 3 чоловіка), понад 5 років стажу мають 6 осіб (2 жінки, 4 чоловіка).

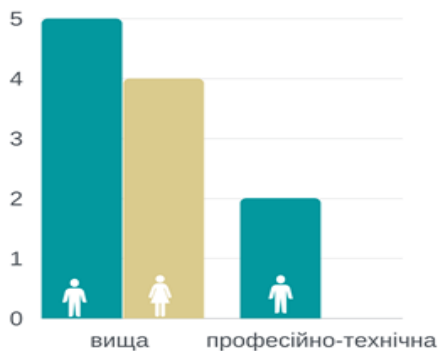

Рис. 6. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери культури, за статтю та рівнем освіти

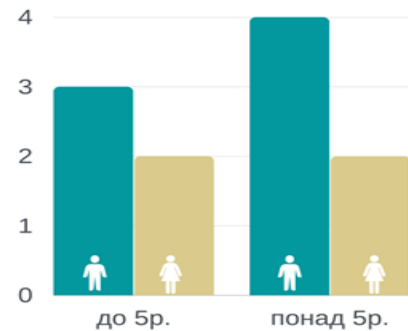

Рис. 7. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери культури, за статтю та стажем

Гендерний аналіз представництва осіб, відповідальних за питання енергозбереження в комунальних установах сфери охорони здоров'я Житомирської територіальної громади, засвідчив наступне. Особи, відповідальні за питання енергозбереження у **комунальних установах сфери охорони здоров'я**, працюють на посадах директора, медичного директора, заступника директора (3 особи), бухгалтера, начальника господарського відділу, завідувача господарством (3 особи). Серед установ – дві лікарні, Міський центр здоров'я ЖМР, дитяча лікарня, Центр медико-санітарної допомоги, дві стоматологічні поліклініки, одна дитяча стоматологічна поліклініка та ін. Загалом у даній сфері 11 осіб є відповідальними за енергозбереження, з них 8 жінок (72.7%), та 3 чоловіка (27.3%), що представлено на Рис.8.

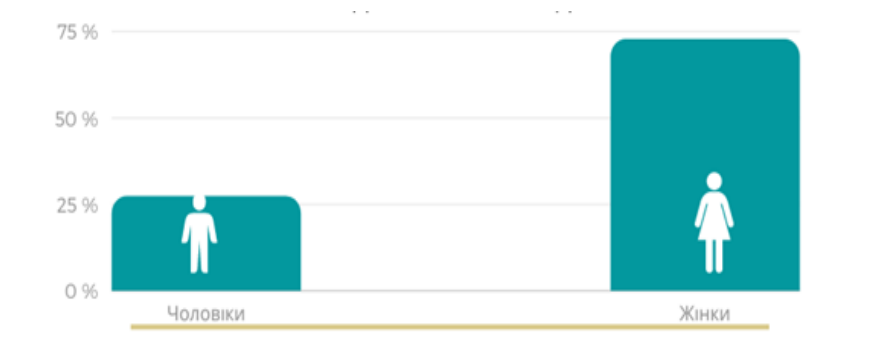

Рис. 8. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери охорони здоров'я, за статтю

За віковими характеристиками у межах аналізованої групи розподіл наступний (див. Рис.9):

- у категорії 22-35 років працює 2 жінки.
- у віці 36-50 років – 2 особи (1 жінка, 1 чоловік),
- віком 51+ – 7 осіб (2 чоловіки та 5 жінок).

У складі даної групи 7 жінок і 2 чоловіків мають вищу освіту; профтехнічну освіту – 1 жінка і 1 чоловік (див. Рис.10).

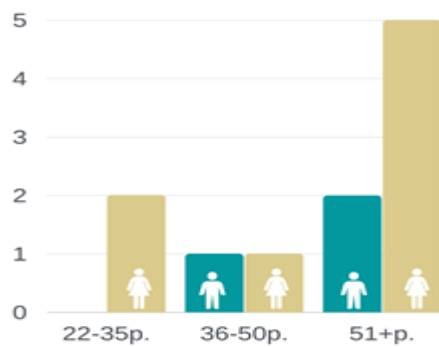

Рис. 9. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери охорони здоров'я, за статтю та віком

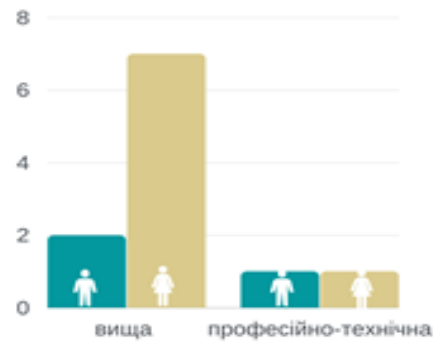

Рис. 10. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери охорони здоров'я, за статтю та рівнем освіти

Проаналізувавши досвід роботи на посаді серед представників/представниць даної групи, було з'ясовано:

- до 5 років стажу мають 4 особи (3 жінки та 1 чоловік);
- понад 5 років - 7 осіб (5 жінок та 2 чоловіків).

Дані представлено на Рис. 11.

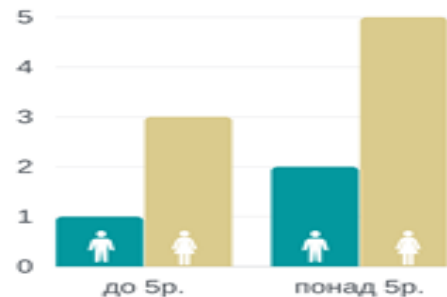

Рис. 11. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери культури, за статтю та стажем роботи

Отже, сфера охорони здоров'я є фемінізованою, про що свідчать дані гендерного профілю Житомира за 2020 р. Ці ж тенденції відобразилися і в призначенні відповідальних за енергозбереження. Зазначимо, що сфера культури теж є фемінізованою, однак тенденції призначення осіб, відповідальних за енергозбереження, інші.

Гендерний аналіз представництва осіб, відповідальних за питання енергозбереження в комунальних установах сфери освіти Житомирської територіальної громади, засвідчив наступне. Особи, відповідальні за питання енергозбереження у **комунальних установах сфери освіти**, працюють на посадах заступника директора з господарської (чи адміністративно-господарської) роботи та завідувача господарством закладів дошкільної освіти та загальної середньої освіти. Сфера освіти в аспекті відповідальних за енергозбереження представлена 81 особою, з них 55 жінок (67.9%), 26 чоловіків (32.1%), що представлено на Рис. 12.

За віковими характеристиками дана група відповідальних осіб розподілена наступним чином (див. Рис. 13):

- у категорії 22-35 років – 5 жінок, 1 чоловік;
- у віці 36-50 – 19 осіб (14 жінок, 5 чоловіків);

- віком 51+ – 56 осіб (36 жінок, 20 чоловіків), з них 32 особи пенсійного віку (22 жінки, 10 чоловіків).

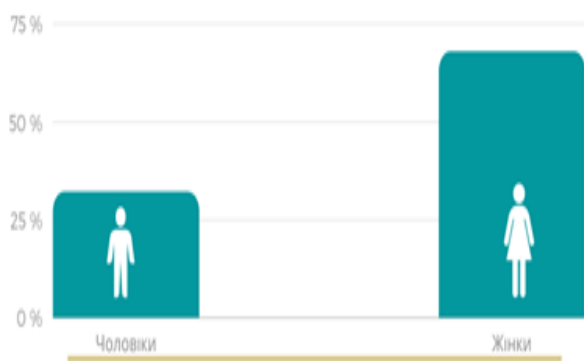

Рис. 12. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери освіти, за статтю

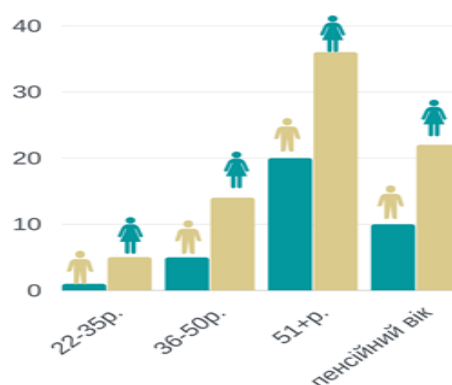

Рис. 13. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери освіти, за статтю та віком

Аналізуючи рівень освіти (див. Рис. 14) було з'ясовано, що 37 осіб мають вищу освіту, з них – 18 жінок і 19 чоловіків. Професійно-технічна освіта у 44 осіб – 37 жінок і 7 чоловіків.

Серед осіб, які мають досвід роботи на посаді:

- до 5 років – 37 осіб, з них 21 жінка та 16 чоловіків;
- 5-10 років – 12 осіб, з них 7 жінок та 5 чоловіків;
- 10-20 років – 15 осіб, з них 12 жінок та 3 чоловіків;
- понад 20 років – 17 осіб, з них - 15 жінок, 2 чоловіків.

Рекордсменкою за віком роботи є жінка пенсійного віку, яка працює на посаді 40 років.

Дані представлено на Рис. 15.

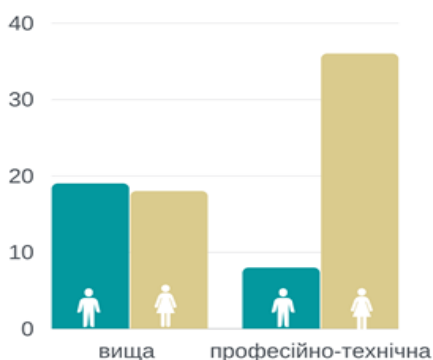

Рис. 14. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери освіти, за статтю та рівнем освіти

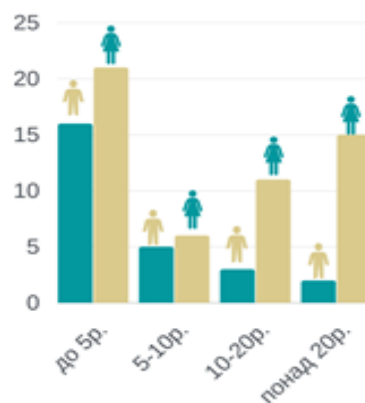

Рис. 15. Розподіл осіб, відповідальних за питання енергозбереження у комунальних установах сфери освіти, за статтю та стажем роботи

Отже, серед відповідальних за енергозбереження у сфері освіти, які працюють на посаді заступника директора з господарських питань або завідувача господарством, суттєво переважають жінки. Найчисельнішою віковою групою є група віком понад 50 років, з них переважна більшість – особи пенсійного віку (22 жінки, 10 чоловіків). Жінок і чоловіків з вищою освітою у даній групі майже порівну, однак жінок (37 осіб) суттєво більше серед осіб із професійно-технічною освітою. Особливістю групи відповідальних за енергозбереження в освіті (як порівняти із сферами культури та охорони здоров'я) є найбільш диверсифікований стаж роботи. Більшість осіб працює на посаді терміном до 5 років (найчисельніша група серед представників обох статей). Разом із тим є й ті, хто працює 5-10 років та 10-20 років, при чому у цих групах жінок значно більше. Також є одна жінка, яка працює на посаді понад 40 років. Таким чином, можемо описати типовий портрет жінки і чоловіка з числа відповідальних за енергозбереження у сфері освіти: жінка – віком понад 50 років з професійно-технічною освітою, працює на посаді близько 20 років; чоловік – віком понад 50 років з вищою освітою, працює на посаді близько 5 років.

У місті Житомирі об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) функціонують у **467** багатоквартирних житлових будинках, з яких всього **24** будинки – новобудови.

Загальна кількість квартир у будинках ОСББ – 39 707 кв., у яких проживає орієнтовно – **99 267** мешканців та мешканок.

Репрезентація голів правлінь ОСББ міста Житомира. У місті Житомирі **415** голів правлінь ОСББ, з них (див. Рис. 16):

- **211 жінок** (51%);
- **204 чоловіки** (49%).

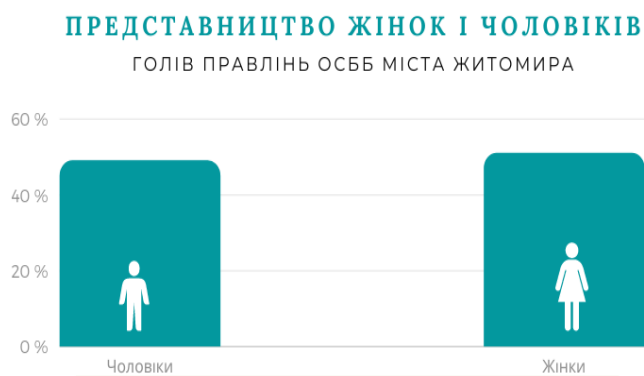

Рис. 16. Розподіл голів правлінь ОСББ у Житомирі, за статтю

Гендерний аналіз представництва жінок та чоловіків, голів правлінь в об'єднаннях співвласників багатоквартирних будинків, які скористалися підтримкою місцевого бюджету Програм «Теплі кредити», «Енергодім» у відшкодуванні відсотків або частини тіла кредиту на впровадження енергоефективних заходів у житлових будинках, засвідчив наступне. Загальний склад становить 133 особи, з них 72 жінки (54,1%) та 61 чоловік (45,9%).

За віковими характеристиками представництво голів правлінь ОСББ, які скористалися підтримкою місцевого бюджету Програм «Теплі кредити», «Енергодім» у відшкодуванні відсотків або частини тіла кредиту на впровадження енергоефективних заходів у житлових будинках, складає:

- у віковій категорії 22-35 років представлено 10 осіб, з них 7 жінок та 3 чоловіка.
- у віці 36-50 років – 38 осіб (22 чоловіка та 16 жінок);
- віком 51+ – 85 осіб (36 чоловіків та 49 жінок).

Проаналізувавши досвід роботи на посаді голів правлінь ОСББ у Житомирі, було з'ясовано наступне:

до 5 років на посаді перебувають 119 осіб (з них 61 жінка та 58 чоловіків);

понад 5 років на посаді перебуває - 14 осіб (11 жінок, 3 чоловіка).

За результатами гендерного аналізу голів правлінь ОСББ, які скористалися підтримкою місцевого бюджету Програм «Теплі кредити», «Енергодім», можна зробити наступні висновки: наразі у складі голів правлінь нечисельно, але переважають жінки.

Враховуючи досвід перебування на посаді та кількість жінок, спостерігається тенденція до того, що жінки пенсійного віку переважають серед усіх вікових груп, що певним чином може пояснюватися вивільненням часу та можливістю з-поміж виконання репродуктивних ролей опікуватися і справами управління багатоквартирним будинком. Натомість чоловіки переважають у віковому складі 36-50 р., що може свідчити про те, що вони приходять у цю сферу та розглядають її як спосіб не лише дбати про свій будинок чи бути управителем інших будинків, але й в аспекті основного доходу. Загалом представництво жінок та чоловіків свідчить про відсутність стереотипів щодо обрання жінок та чоловіків на посади голів ОСББ, ефективність діяльності та участі у програмах з енергозбереження засвідчують як жінки, так і чоловіки.

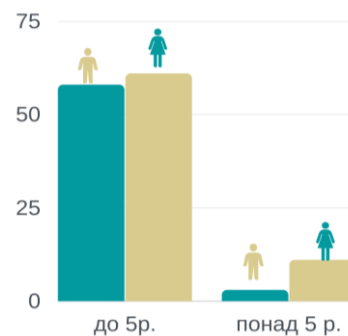

Рис. 17. Розподіл голів правлінь ОСББ у Житомирі, за статтю та терміном роботи на посаді

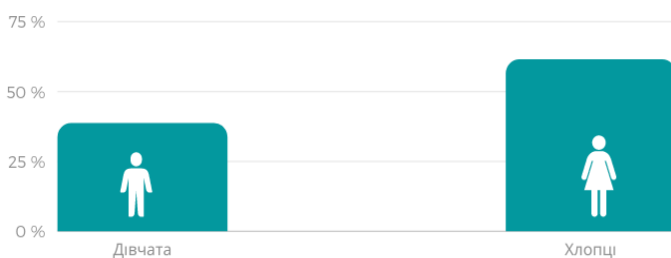

Рис. 18. Розподіл учасників Школи «Агенти кліматичних змін», за статтю

У Школі «Агенти кліматичних змін» беруть участь 57 дітей, з них 35 дівчат (61,4 %) та 22 хлопців (38,6%). Серед вчителів, які координують діяльність Школи, 12 осіб, з них 11 жінок та 1 чоловік. Проводять заняття у Школі – 2 викладачки.

Отже, гендерний портрет відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики Житомирської територіальної громади засвідчив залучення до даного процесу значної кількості осіб – як жінок, так чоловіків різного віку, з різним професійним досвідом у різних сферах, як-от врядування, освіта, охорона здоров'я, культура. Це створює передумови до врахування соціального досвіду жінок і чоловіків, які проживають у Житомирській територіальній громаді.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Проведений гендерний аналіз представництва осіб, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики Житомирської міської територіальної громади, дозволяє зробити наступні висновки та запропонувати рекомендації.

Висновки:

- загалом представництво жінок і чоловіків, відповідальних за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики громади, є паритетним (48% жінок та 52% чоловіків);
- гендерний аналіз представництва жінок і чоловіків, відповідальних за питання енергозбереження у закладах сфери культури, засвідчив кількісну перевагу чоловіків – 63,6%; у закладах охорони здоров'я та освіти – перевагу жінок (72.7% та 67.9% відповідно). За даними гендерного профілю громади сфери охорони здоров'я, культури та освіти є фемінізованими;
- представництво жінок та чоловіків, відповідальних за питання енергозбереження в ОСББ, свідчить про відсутність стереотипів щодо обрання жінок та чоловіків на посади голів ОСББ, а ефективність діяльності та участі у програмах з енергозбереження засвідчують як жінки, так і чоловіки;
- в ході аналізу об'єктивних перепон для залучення жінок чи чоловіків до розробки й реалізації енергетичної та кліматичної політики громади не виявлено.

Рекомендації:

- з огляду на те, що робоча група з упровадження Європейської Енергетичної Відзнаки (яка відповідальна за розробку і впровадження енергетичної та кліматичної політики громади), на момент створення гендерного портрету складалася виключно із посадових осіб місцевого самоврядування, то забезпечити сталість гендерного балансу складу, доцільно шляхом залучення осіб з експертного пулу, депутатського корпусу, громадського сектору або інших установ, які є компетентними питаннях енергоефективності та кліматичної політики;
- переглянути правила, процедури створення робочих груп, координаційних, дорадчих органів для дотримання гендерного балансу/представництва у їхньому складі;
- підвищувати обізнаність населення громади та посадових осіб місцевого самоврядування про важливість гендерного балансу на робочому місці, у дорадчих органах та робочих групах.